

Тенденції розвитку фондових бірж України

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В роботі розглянуто фондові біржі України. Проаналізована діяльність фондових бірж з 2014 по 2017 роки. На основі таких даних як обсяг торгів на ринку цінних паперів, частка біржового ринку в загальному обсязі торгів на ринку цінних паперів та обсяг торгів на біржовому ринку по відношенню до ВВП було описано зміни за зазначений період.

Ключові слова: фондовий ринок, фондова біржа, ринок цінних паперів.

Abstract

The article reviews the Ukrainian stock exchanges. The activity of stock exchanges from 2014 to 2017 is investigated. The main indexes of exchanges are analyzed. The article describe the changes on the stock market.

Keywords: stock market, stock exchange.

Вступ

Формування ринкової економіки України розпочалося лише зі здобуття незалежності і продовжується по теперішній час. Для побудови ефективної фінансової системи ринкової економіки необхідно приділяти увагу розвитку кожному з її елементів. Одним із них є фондовий ринок, який сприяє перебудові економіки, накопиченню капіталу та залученню нових коштів. На відміну від товарних бірж, де об'єктом продажу виступають товари, фондові біржі забезпечують рух цінних паперів, ціни на які представлені у вигляді біржових курсів.

Актуальність дослідження. Фондові біржі є визначальним елементом інфраструктури фондового ринку України, розвиток якого сприяє розвитку економіки країни. Саме тому завжди актуальним є дослідження фондових бірж, щоб визначити їх стан, тенденції розвитку та основі цих даних формувати прогнози.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням розвитку фондових бірж України присвячували праці І. Пахомова, Т. Гайда, І. Рекуненко, М. Рябокiнь, М. Юзвіна, С. І. Гаврилук, Т. Ю. Гайда, А. В. Целюх, М. В. Бормотова та інші[1 – 6].

Мета. Метою даної роботи є дослідження фондових бірж України та оцінка їхньої діяльності.

Результати дослідження

Фондовий ринок – це частина фінансового ринку, який забезпечення кругообігу фінансових ресурсів в економіці через випуск цінних паперів, їх оборот на ринку і, відповідно, погашення цих паперів. Фондова біржа являється основним елементом фондового ринку. Діяльність фондових бірж стимулює пришвидшення обороту капіталу, дає можливість залучити нові фінансові ресурси та здійснює їх перерозподіл [5].

Активний розвиток бірж в Україні розпочався з 1989-1990 років. Визначальну роль в цьому процесі відіграло прийняття Закону України «Про цінні папери та фондову біржу». На даний момент на вітчизняному ринку функціонують такі фондові біржі: ПАТ "Фондова біржа "Перспектива", ПАТ "Фондова біржа ПФТС", ПАТ "Українська міжбанківська валютна біржа", ПАТ "Східно-європейська фондова біржа", ПАТ "Українська фондова біржа", ПАТ "Українська біржа", ПАТ "Київська міжнародна фондова біржа", ПрАТ "ФБ" Універсальна", ПАТ "Фондова біржа "ІННЕКС"[6,7].

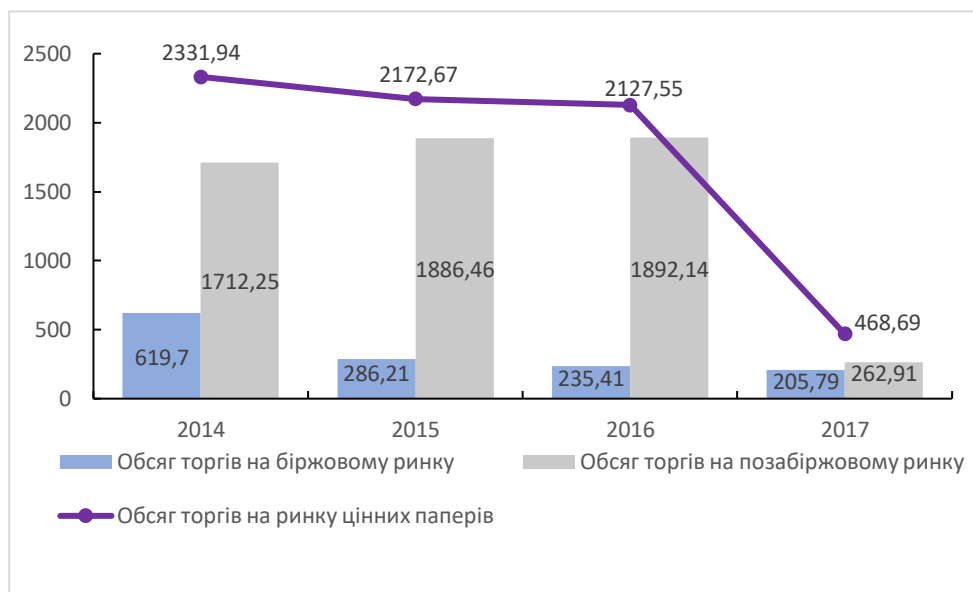
Станом на 2017 рік більшість фондових бірж України демонструють зниження обсягу біржових контрактів. Це пояснюється різким зменшенням неринкових угод на організованому ринку. Згідно наведених даних, можна зробити висновок про визначальну роль "Фондова біржа "Перспектива",

оскільки обсяг її торгів становить 61,91% від загального обсягу, для ПАТ "Фондова біржа ПФТС" та ПАТ "Українська біржа" цей показник за дослідований період зріс на 15,79% та 5,14% відповідно, що свідчить про посилення їх ролі на фондовому ринку [8].

Таблиця 1. Обсяг торгів на організаторах торгівлі протягом 2014-2017 років [8].

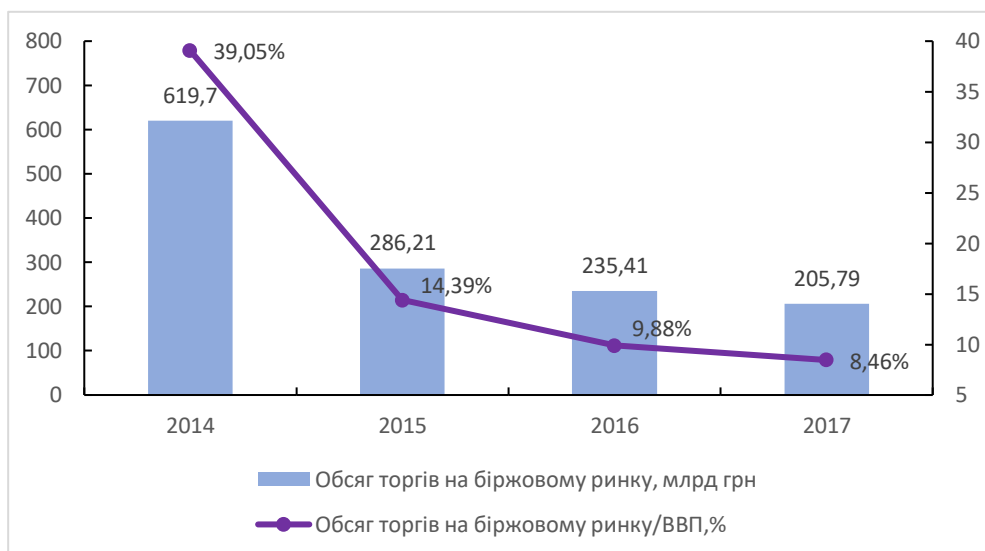
Організатор торгівлі	2014		2015		2016		2017	
	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%
Перспектива	490458,12	79,15%	220332,17	76,98%	136057,62	57,80%	127410,01	61,91%
ПФТС	95 881,73	15,47%	53 181,80	18,58%	93 719,20	39,81%	64 337,74	31,26%
УБ	8 565,89	1,38%	6 692,36	2,34%	3 531,20	1,50%	13 412,22	6,52%
КМФБ	9 921,41	1,60%	3 565,31	1,25%	1 743,32	0,74%	81,75	0,04%
Універсальна	12 739,29	2,06%	591,29	0,21%	252,09	0,11%	399,20	0,19%
СЄФБ	1 265,53	0,20%	1 413,39	0,49%	59,09	0,03%	-	-
УМВБ	260,4	0,04%	118,67	0,04%	21,71	0,01%	-	-
УФБ	456,88	0,07%	301,98	0,11%	18,93	0,01%	1,16	0,001%
ІННЕКС	27,32	0,00%	5,09	0,00%	1,98	0,00%	145,43	0,07%
УМФБ	118,66	0,02%	5,94	5,94	-	-	-	-

Згідно з річним звітом за 2017 рік Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, можна стверджувати, що обсяг торгів на ринку цінних паперів знизився на 72,23%, порівняно з 2017 роком, та становив 468,69 млрд грн. З даної діаграми можна помітити негативну тенденцію, яка розпочалася з 2014 року, а саме зниження обсягу торгів на біржовому ринку. Якщо розглядати 2017 рік, то важливо відзначити суттєве зниження наведених показників [8].

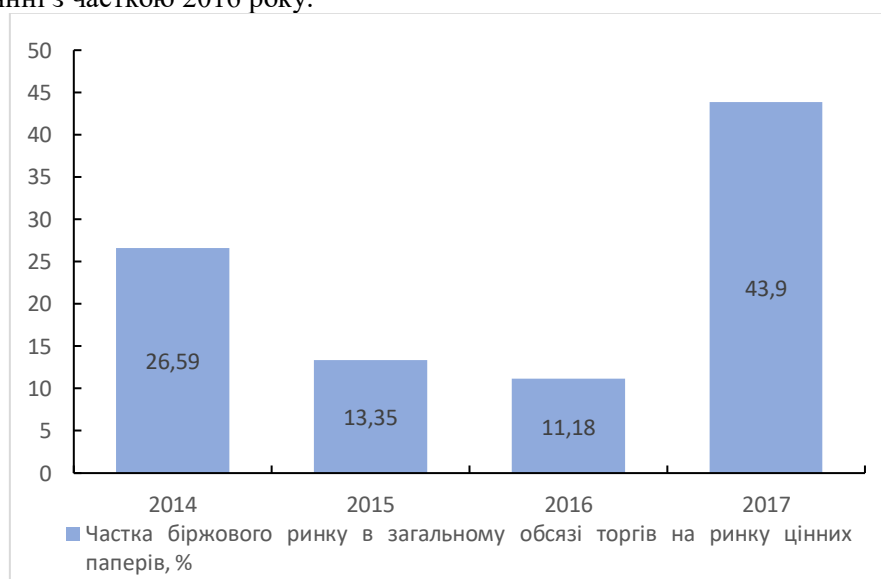
Діаграма 1. Обсяг торгів на ринку цінних паперів у 2014-2017 роках, млрд грн [8].

З 2014 року спостерігається зниження біржового сегменту фондового ринку України. Якщо станом на 2014 рік обсяг торгів на біржовому ринку по відношенні до ВВП – 39,05%, у 2017 році цей співвідношення суттєво зменшилося на 30,59%. У 2017 році обсяг біржових контрактів з цінними паперами зменшився на 12,58% порівняно з минулим роком.

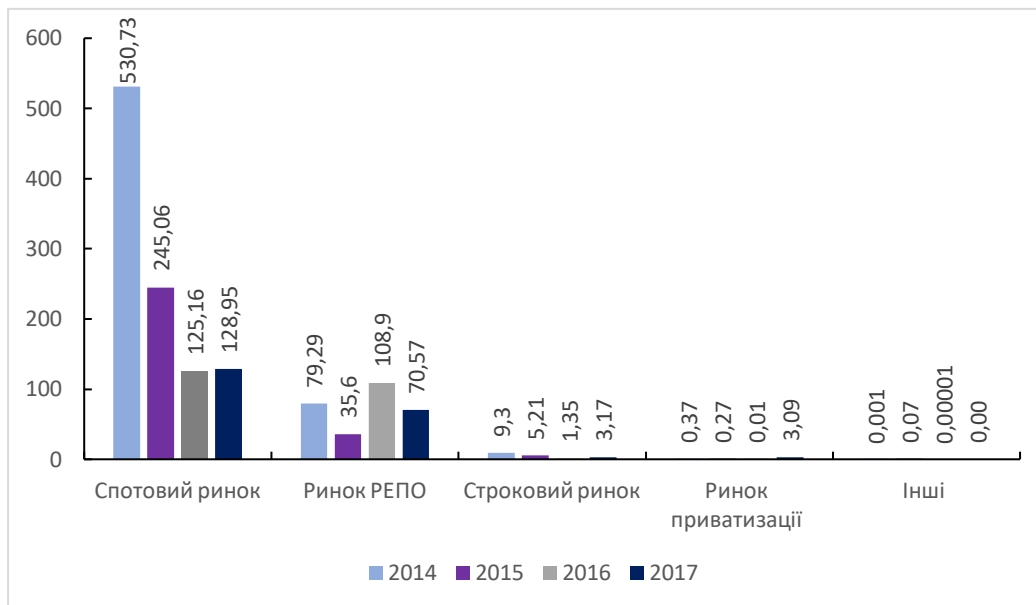
Діаграма 2. Порівняльні дані обсягів торгів на ринку цінних паперів та ВВП у 2014-2017 роках, млрд грн [8]

Як видно з діаграми 3, з початку досліджуваного періоду частка біржового ринку в загальному обсязі торгів на ринку цінних паперів почала знижуватися, однак у 2017 році вона збільшилася на 32,72% в порівнянні з часткою 2016 року.

Діаграма 3. Частка біржового ринку в загальному обсязі торгів на ринку цінних паперів у 2014 – 2017 роках, % [8]

З 2014 року спостерігається зменшення обсягів біржових торгів, зокрема значне скорочення на спотовому ринку- з 530,73 млн грн до 128,95 млн грн. Однак, на ринку РЕПО відбулися не такі значні зміни і це пояснюється тим, що 95% контрактів на цьому ринку пов'язані з державними облігаціями. Також варто відзначити покращення(2,72%) на ринку приватизації з 2014 року [8].

Діаграма 4. Обсяг біржових торгів за видами ринку у 2014-2017 роках, млрд грн [8]

Висновки

На основі проаналізованих даних, можна зробити висновок про зниження біржового сегменту в Україні. З 2014 по 2017 рік обсяг торгів на біржовому ринку зменшився на 413,91 млрд грн, в той час як обсяг торгів на фондовому ринку зменшився на 1863, 25 млрд грн. Також суттєво знизився обсяг торгів на біржовому ринку по відношенню до ВВП, а саме на 30,59%. В той же час, частка біржового ринку в загальному обсязі торгів на ринку цінних паперів збільшилася на 17,31%, що пояснюється зменшенням обсягів торгів на позабіржовому ринку, наслідком чого стало і зменшення загального обсягу торгів на фондовому ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Пахомова І. Г. Сучасний стан фондових бірж України [Електронний ресурс] / І. Г. Пахомова, Є. О. Ващенко // Ефективна економіка. – 2017. – № 11. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5872>.
2. Рекуненко І. І. Діяльність фондових бірж на тлі глобалізаційних процесів / І. І. Рекуненко // Вісник Української академії банківської справи. - 2013. - № 1. - С. 113-120. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VUABS_2013_1_19.
3. Рябокiнь М. В. Теоретичні підходи щодо оцінювання ефективності функціонування фондових бірж України / М. В. Рябокiнь, М. О. Юзвина // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. - 2011. - № 2. - С. 259-267. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znprudps_2011_2_27.
4. Гаврилюк С. І. Місце фондової біржі на ринку цінних паперів / С. І. Гаврилюк // Економіка і управління. - 2011. - № 4. - С. 65-71. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econupr_2011_4_14.
5. Гайда Т. Ю. Сучасні тенденції розвитку фондового ринку України [Електронний ресурс] / Т. Ю. Гайда, А. В. Целюх // Ефективна економіка. – 2017. – № 10. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5817>
6. Бормотова М. В. Особливості законодавчого регулювання діяльності фондових бірж в Україні / М. В. Бормотова // Економічні науки. Сер. : Облік і фінанси. - 2012. - Вип. 9(4). - С. 49-54 . - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2012_9\(4\)_7](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2012_9(4)_7).
7. Біржі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=468751
8. Річний звіт за 2017 Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.nssmc.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/Річний-звіт-НКЦПФР-2017.p>.

Соломонюк Грина Леонідівна – студентка групи МВКД-166, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, e-mail: fm.3mo16.solomonuik@gmail.com

Науковий керівник: **Фурик Василь Григорович** — канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри фінансів, Факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет.

Solomoniuk I. L. - student, faculty of management and information security, Vinnytsia National Technical University.

Supervisor: **Furyk Vasyl G.** — Cand. Sc. (Eng.), Assistant Professor, Assistant Professor of the Chair of Finance, Vinnytsia National Technical University.